

РЕШЕНИЕ

№ 2070

гр. София, 30.03.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 10 състав, в публично заседание на 20.01.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Камелия Стоянова

при участието на секретаря Дора Тинчева и при участието на прокурора Моника Малинова, като разгледа дело номер **8884** по описа за **2020** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203, ал. 1 от АПК, вр. чл. 1, ал. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Образувано е по искова молба от Л. С. З. срещу Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия (комисията). С исковата молба се претендира обезщетение за неимуществени вреди общо в размер на 18 000 лв., заедно със законната лихва върху посочената главница, считано от 29 април 2020 г. до окончателното изплащане на дължимата сума, претърпени от ищеца в резултат на незаконосъобразен административен акт – решение № 2-753/01.11.2016 г. на Комисията. Както в исковата молба, така и в дадения ход по същество, ищецът и процесуалният му представител определят неимуществените вреди като променено отношение към ищеца от страна на негови близки и познати, силно нервно разстройство, промяна на отношенията в семейството му.

Ответникът – Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, чрез процесуалните си представители изразява становище за неоснователност и недоказаност на иска.

Прокуратурата дава заключение за неоснователност на иска.

Съдът, като обсъди становищата на страните и доказателствата по делото, приема за установени следните обстоятелства по делото:

От събраните по делото доказателства се установява, че с решение № 2-753 от 01.11.2016 г. е отразена принадлежността на Л. С. З. към органите по чл. 1 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. При осъществен съдебен контрол за законосъобразност на това решение, с решение № 27756/24.04.2017 г., постановено по адм.д. № 11598/2016 г., Административен съд София град, е отхвърлил жалбата на Л. С. З. срещу решението. Това съдебно решение е отменено с решение № 10924/18.09.2018 г., постановено по адм.д. № 7950/2017 г. на Върховния административен съд, като делото е върнато за ново разглеждане от друг състав на същия съд, с дадени задължителни указания по прилагането и тълкуването на закона. С решение № 2952/02.05.2019 г., постановено по адм.д. № 9957/2018 г. на Административен съд София град, е отменено като незаконосъобразно решение № 2-753 от 01.11.2016 г. на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. Това съдебно решение е оставено в сила с решение № 5149/29.04.2020 г., постановено по адм.д. № 7015/2019 г. на Върховния административен съд. Неимуществените вреди се претендират от отменения като незаконосъобразен административен акт. Твърди се уронване на престижа и достойнството на работното място, риск от загуба на работното място (обоснован с евентуален отказ на достъпа до класифицирана информация), настъпили здравословни проблеми. В хода на съдебното производство са изслушани и свидетелски показания.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Искът е предявен срещу надлежния ответник, съгласно чл. 205 АПК, Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия е юридическо лице, първостепенен разпоредител с бюджет и със седалище в С. съобразно чл. 4, ал. 2 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. Исковата претенция се определя като допустима. След съвкупната преценка на събраните по делото доказателства, съгласно чл. 236, ал. 2 от ГПК, съдът определя иска като основателен, но не и по отношение на размера на исковата претенция.

Съгласно чл. 7 от Конституцията на Република България държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица. Нормата прогласява основен принцип, осъществяването на който трябва да се уреди със закон. Така извъндоговорната деликтна отговорност на държавата и общините за вреди е уредена в Закона за отговорността на държавата и общините за вреди – това е приложимият специален материален закон. Отговорността на държавата е пряка, увреденият се обезщетява директно от съответното юридическо лице, към което принадлежи органът или длъжностното лице. Тя е обективна – носи се независимо дали вредите са причинени виновно. Съгласно чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, като искът се предявява срещу органите по чл. 1 и чл. 2, от

чиито незаконни актове, действия или бездействия са причинени вредите - чл. 7 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Обезщетението е за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането, независимо от това, дали са причинени виновно от длъжностното лице - чл. 4 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. За да възникне правото на обезщетение, е необходимо да са налице следните кумулативни предпоставки: 1. вреда - имуществена или морална (реално причинена или пропусната полза); 2. незаконосъобразен акт, незаконосъобразно действие или бездействие на орган или длъжностно лице на държавата (или общината); 3. изпълнение на административна дейност, т.е. вредата да е настъпила от незаконосъобразния акт, действие или бездействие на органа или длъжностното лице при или по повод изпълнение на административна дейност и 4. пряка и непосредствена причинна връзка между незаконосъобразния акт, действие или бездействие и настъпилата вреда. Съгласно чл. 204, ал. 4 от АПК незаконосъобразността на действието или бездействието се установява от съда, пред който е предявен иска за обезщетение. В исковата молба ищецът поддържа, че е претърпял вреди, в резултат на незаконосъобразен административен акт – решение № 2-753/01.11.2016 г. на Комисията. Отговорността на държавата за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия и бездействия на административни органи и длъжностни лица, е за административен деликт - т.е. за административно увреждане при или по повод изпълнение на административна дейност.

Решението, отменено като незаконосъобразно, от което се претендират претърпените вреди, представлява индивидуален административен акт, който обаче е отменен по съответния ред, като този факт се потвърждава от събраните по делото доказателства. Така направените изводи не се отричат от правомощията на комисията, определени като такива на стр. 4 от представените по делото писмени бележки от процесуалните представители на ответника, да установява съществуващи факти. Това обстоятелство не е предмет на спора, обективността, респективно необективността на същото, не променя характера на решението като индивидуален административен акт, нито пък изключва приложимостта на разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. По аргумент от разпоредбата на чл. 204, ал. 1 АПК вреди от незаконосъобразен акт могат да се претендират само след неговата отмяна. По изложените съображения и съобразно съдържанието на исковата молба относимите към фактическия състав на отговорността по чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди твърдения са относими към действия на служители на посочената комисия. Съгласно чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, държавата носи отговорност за вреди, причинени от незаконосъобразни актове, действия или бездействия. По делото са налице безспорни доказателства, че ищецът е обжалвал по съдебен ред решение № 2-753 от 01.11.2016 г. на Комисията за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, като това решение е отменено като незаконосъобразно. Взето само по себе си, производството по съдебно оспорване на решението обикновено не може да предостави достатъчно поправяне, защото с него може да се постигне само *ex post facto* съдебно обявяване на решението за незаконосъобразно. Така то трябва да се приеме като първата стъпка в двустепенна

система от средства за защита, а не като изцяло отделно от иска за обезщетение за вреди, за който проправя път. Следователно в такива ситуации „окончателното решение“ не е това в края на съдебното производство по обжалване на съответното решение, а решението в края на последващото производство за обезщетение. От друга страна, позицията по отношение на неимуществените вреди под формата на душевно страдание, което е един от най-вероятният вид вреди, претендирани при такива обстоятелства, има някои особености.

Такова страдание, което не е задължително да достигне до нивото на психологическа травма или разстройство, или има външни признаци или симптоми, не винаги ще се поддава на външни доказателства, като експертни психиатрични или медицински заключения. В тази връзка съдът съобразява мотивите, съдържащи се в решения на Европейския съд по правата на човека, където се посочва, че автоматичният отказ за присъждане на обезщетение на лице, което е било незаконно задържано, само защото не е представило такива доказателства, е прекомерно формалистичен (в този смисъл вж. Д. срещу България, № 9411/05, §§ 34-35, 2 септември 2010 г.). Действително, в Й. срещу България (№ 41211/98, § 146, 2 февруари 2006 г.) съдът констатира същото по отношение на отказа на българските съдилища за присъждане на обезщетение за душевни страдание, за което се твърди, че е вследствие на нечовешки и унижителни условия на задържане (вж. още А. and Others v. R., № 42525/07 и 60800/08, § 229, 10 януари 2012 г., и Н. и други срещу България, № 36925/10, 21487/12, 72893/12, 73196/12, 77718/12 и 9717/13, §§ 190, 198 и 204, 27 януари 2015 г.). В настоящия случай искът за неимуществени вреди по отношение на душевно страдание, което твърди, че е понесъл вследствие на незаконосъобразното решение, не би могъл да бъде отхвърлен, тъй като например не са представени експертни медицински заключения. Това е обстоятелство, което следва да подлежи на преценка при определяне на размера на обезщетението за неимуществени вреди. Самият факт на незаконосъобразно решение трябва да се разглежда като пораждащ неимуществени вреди. Ищецът несъмнено е претърпял известно душевно страдание поради незаконосъобразното решение. С определението за насрочване на делото съдът е указал на ищеца, че следва да установи съществуването на фактите и обстоятелствата, от които черпи благоприятни за себе си правни последици. В тази връзка за доказване на претърпените неимуществени от страна на ищеца е поискано допускането на свидетелски показания, като в съдебното заседание са разпитани двама свидетели. В хода на съдебното заседание св. Д. (директор на дирекция „Специфични надзорни дейности в Българската народна банка, пряк ръководител на ищеца) посочва, че е чувала подмятания в негативен смисъл по адрес на ищеца, като „ченге от ДС“, колегите му са станали по-резервирани към него, той е бил разстроен и силно притеснен, дори свидетелят е променила отношението си към него до момента, в който решението на комисията не е било отменено като незаконосъобразно.

Свидетелят З. (съпруга на ищеца) посочва, че в резултат на решението на Комисията, ищецът се е дистанцирал от хората, затворил се е в себе си, изпадал в чести депресии, променила се е атмосферата в семейството, той се е притеснявал да не загуби работата си, имали заеми, притеснението било дали ще могат да го изплащат), всичко това се отразило и на здравословното състояние на ищеца, който започнал да приема медикаменти. От събраните по делото доказателства не може да се установи по несъмнен начин, че решението, отменено като незаконосъобразно е щяло да намери проявление относно заемането на длъжността от ищеца, доколкото е свързано с

достъпа му до секретна информация. От представената като доказателство по спора служебна бележка, издадена от директора на дирекция „Управление на човешките ресурси“ в Българската народна банка, се установява, че от 29.07.2014 г. до момента, ищецът заема длъжността началник на отдел. За посочената длъжност съгласно представената длъжностна характеристика от 10.02.2015 г., специфично изискване за заемане на длъжността е наличието на разрешение за достъп до класифицирана информация до ниво „поверително“. За посочената длъжност съгласно представената длъжностна характеристика от 23 юли 2020 г., специфично изискване за заемане на длъжността е наличието на разрешение за достъп до класифицирана информация до ниво „секретно“. Съдът съобразява обстоятелството, че отмененото като незаконосъобразно решение е било взето на 01 ноември 2016 г., същото е отменено като незаконосъобразно на 29 април 2020 г. За този период не са представени доказателства, от които може да се направи извод, че е започнала процедура по отнемане на разрешението на ищеца за достъп до класифицирана информация, а следва да се съобрази обстоятелството, че изискването за достъп до класифицирана информация на ниво секретно е въведено като изискване за заемане на длъжността почти 2 месеца след решението на Върховния административен съд, с което се отменя незаконосъобразното решение на комисията. Така направените изводи, обаче не отричат претърпените от ищеца вреди, а се съобразяват при определяне на размера на дължимото обезщетение.

Съдебната практика приема, че огласяването на принадлежност към държавна сигурност или разузнавателните служби на Българската народна армия, основано на отменен административен акт, иманентно носи емоционален дискомфорт на засегнатото лице, накърнява доброто му име, честта и достойнството му. Това произтича от самата цел на закона, която е разкриване на сътрудниците на посочените държавни служби, а причината законодателят да обективира нормативно това разкриване е именно негативната оценка на обществото към тях.

Обстоятелството, че в конкретния случай това обстоятелство не се е отразило на здравословното му състояние не се отразява на причинната връзка между отменения административен акт и вредите, макар действително да е от значение за размера на дължимото обезщетение, доколкото е свързано с интензитета на отрицателните преживявания на ищеца. Ищецът е претърпял негативни емоции от издаване на незаконосъобразното решение на комисията, като в процеса се установява, че след постановяване на отменения акт, обществената нагласа към ищеца се е променила негативно, което е основание поисканото обезщетение да бъде присъждано. Между постановяването на административния акт и неговата отмяна са минали повече от две години, което е от значение за продължителността на понесените неимуществени вреди и съответно за размера на обезщетението (в този смисъл и решение № 10998 от 15 юли 2019 г. по адм.д. № 5349/2018 г. на Върховния административен съд). Следва да се има предвид и практиката на Европейския съд по правата на човека, решение от 06.04.2017 г. по дело 2229/15, К. срещу Република България относно случай на оповестяване въз основа на македонския Закон за лустрацията и решение на съответната комисия, на осъществяването от подалото жалба лице сътрудничество с държавните служби по сигурността на бивша Ю. по време на комунистическия режим. В този случай жалбата на К. срещу административния акт е била отхвърлена с влязла сила решение на македонския съд, но Европейският съд по правата на човека е приел, че е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 и чл. 8 от Конвенцията за защита на

правата на човека и основните свободи, и е присъдил обезщетение за нематериални вреди в резултат от обявяването му за агент на местните служби по ДС в размер на 4500 евро, като е отхвърлил претенцията в останалата ѝ част до 10 000 евро.

Следователно, от събраните по делото доказателства не се установи обстоятелството на причинена депресия на ищеца, доколкото не бяха представени и писмени доказателства в тази насока (резултати от проведени прегледи, проведено лечение, съответна медицинска документация). Съдът определя като доказани, обаче претърпените неимуществени вреди от ищеца, изразяващи се в претърпения стрес, унижение, накърняване на достойнството му, на неговата репутация. Несъмнено е, че вследствие на незаконосъобразното решение ищецът е претърпял болки и страдания, които по същността си представляват неимуществени вреди. Това са вреди, които несъмнено засягат лицето, като вредите по отношение на същото са действителни и сериозни. Следва да се отчете и обстоятелството, че тези вреди са такива по естеството си, че не могат да бъдат заличени, те не могат да бъдат отстранени така, както засягането на увреденото имущество може да се отстрани чрез заплащане на парично обезщетение. Понесеното телесно или душевно страдание не може по никакъв начин да се заличи впоследствие, нито пък да се замени с някакво напълно съответно на него обезщетение по вид и по размер. При съвкупната преценка на всички писмени и гласни доказателства, съдът приема за безспорно доказано по делото наличието на неимуществена вреда - преживян стрес, унижение.

По изложените съображения съдът приема за доказани елементите от фактическия състав на отговорността на държавата по чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. От дадените по делото свидетелски показания се установява пряка и непосредствена причинно-следствена връзка между поведението на служителите на ответника и претърпените от ищеца неимуществени вреди. За пълнота на изложението следва да се има предвид, че принципа на осъществяване на държавната власт от нейните органи е това на добросъвестното ѝ упражняване. Житейски и логично оправдано е органите на държавна власт да осъществяват своите правомощия в рамките на закона. Неправилно е твърдението, отразено в представените по делото писмени бележки от процесуалните представители на ответника, че решението на комисията не е обявявано в публичното пространство. Решението е достъпно на официалната интернет страница на Комисията, а информацията, публикувана онлайн става достъпна незабавно, и навсякъде, по принцип няма географски граници. Съгласно мотивите, съдържащи се в решение от 26 март 2012 г., решение № 4 по к.д. № 14/2011 г., за лица с неправомерно установена принадлежност към бившите служби за сигурност, съществува и възможността за защита в съответствие с изискването на чл. 7 от Конституцията по исков ред по чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди.

Ищецът претендира присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в

размер на 18 000 лв. Съдът прави преценката на обстоятелството, че по принцип никакъв размер на обезвредата не би могъл да поправи причинените неимуществени вреди, но размерът на обезщетението за неимуществени вреди, съобразно нормата на чл. 52 от Закона за задълженията и договорите следва да се определи от съда по справедливост, като съдът съобразява и обстоятелството на причинени притеснения в семейството на ищеца, накърняване на неговата репутация като журналист. Съобразно задължителните указания, дадени в т. II от ППВС № 4/1968 г. понятието "справедливост" по смисъла на чл. 52 от Закона за задълженията и договорите не е абстрактно понятие. То е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които трябва да се имат предвид от съда при определяне размера на обезщетението. Справедливият размер на обезвредата следва да почива на обективни критерии и да бъде адекватен от претърпените вреди. Обезщетението трябва е съразмерно с вредите и да отговаря както на конкретните данни по делото, така и на обществените представи за справедливост. В съдебното производство по присъждане на обезщетение посочените неимуществени вреди следва да намерят материален израз, който законът в нормата на чл. 52 от Закона за задълженията и договорите определя „по справедливост”, макар неимуществените вреди да нямат стойностно изражение и да не подлежат на аритметично изчисляване.

Съдът приема, че претърпените от ищеца неимуществени болки и страдания, изразяващи се в претърпян стрес и променено отношение към ищеца от негови близки са в пряка причинно-следствена връзка със задържането на лицето и с действията на ответника, могат да бъдат възмездени със сумата от 3000 лв., като исковата претенция следва да бъде отхвърлена за разликата до 18 000 лв. Основателно е и искането за присъждане на лихва. По отношение на законните лихви върху обезщетението, на основание [чл. 86 от Закона за задълженията и договорите](#) и съгласно т. 4 от [Тълкувателно решение № 3/22.04.2005 г. на ВКС, по т. гр. д. № 3/2004 г.](#), ОСГК, е прието да бъдат начислявани, считано от момента на влизане на в сила на решението, с което се отменя незаконният административен акт, в случая 29.04.2020 г.

Искане за присъждане на разноски е направено от ищеца в исковата молба. От събраните по делото доказателства се установява извършването на разноски, представляващи внесена държавна такса в размер на 10 лв., които разноски с оглед на изхода на спора следва да се присъдят в полза на ищеца. Като доказателство по спора е представен и договор за правна защита и съдействие, в който е посочено договорено възнаграждение в размер на 1070 лв. Съгласно чл. 10, ал. 3 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, ако искът бъде уважен изцяло или частично, съдът осъжда ответника да заплати разноските по производството, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса. Съдът осъжда ответника да заплати на ищеца и възнаграждение за един адвокат или юрисконсулт, ако е имал такъв, съразмерно с уважената част на иска. При съобразяване на това обстоятелство

на ищеца следва да бъдат присъдени направените по делото разноси в размер на 10 лв., както и възнаграждение за адвокат съразмерно с уважената част на иска в размер на 180 лв.

Искане за присъждане на възнаграждение за юрисконсулт е направено от ответника по спора, което следва да бъде уважено при съобразяване на нормата на чл. 10, ал. 4 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, във връзка с чл. 37 от Закона за правната помощ, във връзка с чл. 25, ал. 1 от Наредбата за заплащането на правната помощ, като на ответника следва да се присъди възнаграждение за юрисконсулт в размер на 100 лв.

Като взе предвид направените фактически и правни изводи, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия да заплати на Л. С. М. на основание чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3000 (хиляда хиляди) лева, заедно със законната лихва върху посочената главница, считано от 29 април 2020 г. до окончателното изплащане на дължимата сума, като отхвърля исковата претенция за разликата до 18 000 лв.

ОСЪЖДА Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия да заплати на Л. С. М. направените по делото разноси в размер на 190 лв.

ОСЪЖДА Л. С. М. да заплати на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия възнаграждение за юрисконсулт в размер на 100 лв.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване с касационна жалба в 14-дневен срок от съобщаването му, пред Върховния административен съд, с връчване на преписи за страните по чл. 138 от АПК.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪДИЯ: